

בעל קורא שטעה

אריה ליבוביץ

I. Source and Rishonim. טור סימן קמב quotes two opinions about correcting.

הלכנת פנים - don't correct mistakes because it is a violation of מנהיג עמ' קס.

Proof - תוס' עבו"ז כב: ד"ה רגלא. "אם קרא ל"ארה"ן" "הר"ן" יצא מדרש שה"ש רבה ב:ד - ("ה"ה") says this means you don't pronounce the "א", (but presumably keep a פתח under the "ה")

Question: רא"ש (הו"ד בבית יוסף סי' קמא) says that if the בעל קורא makes mistakes people aren't יוצא (that's why we appoint a בעל קורא rather than have everybody who thinks they can lain give it a try when they get an aliya. This seems against מנהיג עמ'?

Answer: maybe Rosh only meant לכתחילה

Answer: maybe Manhig is speaking of minor errors that don't change the meaning.

ב"ה rejects this answer because the Manhig never distinguished between types of mistakes.

תרומת הדשן ח"ב סימן קפא - by his rebbeim they got upset when people made minor vowelization mistakes but never were מחזיר them.

רמב"ם הלכות תפילה פרק יב הלכה ו' - even a minor mistake ("דקדוק אחת") should be corrected.

Proofs.

הגה"מ שם אות ד' - Yerushalmi מגילה ד:א says one must read with תרגום וטעמים and we know by תרגום we are מחזירין אותו, so the same by טעמים.

סנהדרין דף צט. - "כל האומר כל התורה מן השמים חוץ מדקדוק אחד הרי זה סנהדרין דף צט." quotes רבינו מנוח so we see the importance of דקדוק אחד even in differentiating between רפה וחזק נה ונד, רפה וחזק.

Beis Yosef - yerushalmi gives as an example of בטעויותיה אין מדקדקים, somebody who reads "יהודים" as "יהודיים" clearly choosing an example from the megila, because from the torah it would ruin the laining. Indeed, Yerushalmi goes on to say טעה בין אם לואם מחזירין אותו explicitly that

Who Makes the Mistakes. בית יוסף quotes a כ' כלבו סימן כ' that we only correct mistakes made by the person who made the beracha but if the בעל קורא wasn't מברך its no problem. Beis Yosef rejects this because mitzvah of keria b'tzibur does not depend on the beracha. Proof is that in the days of the gemara they only made a beracha before first aliya and after the last, but they certainly corrected in the middle!

דעת תורה quotes a similar idea from ראש סימן שכא that as long as the עולה didn't make a mistake we won't correct the בעל קורא, but this is unanimously rejected.

II. Halacha.

Three Opinions.

ע"ע סימן קמב סעיף א' paskens like Rambam that you always correct.

ילקוט יוסף says that even Sefardim don't correct on trop.

Rama says to only correct if it changes the meaning (though "גוערין בו" for a mistake that doesn't change the meaning).

באור הלכה ד"ה אין בשם הגר"א - if he skips or adds a letter, even if it didn't change the meaning you should correct him, but a mistake in pronunciation or trop that doesn't change the meaning doesn't have to be corrected.

What if you skip a word but it doesn't change the meaning? באור הלכה ד"ה אבל says definitely מחזירין אותו

What if mistake is only noticed much later in the קריאה? משנ"ב ס"ק ב' says you need to go back to mistake and read from there til the end.

שער הציון ס"ק ג' paskens that you can go back to just that passuk and say it again, but we are noheg to read the entire parsha so it doesn't look so bad.

בעל קורא שטעה

אריה ליבוביץ

Mistake that changes the meaning could include certain mistakes in משנה ברורה ס"ק ד' (אהרן) and even mistakes in trop. On the other hand, sometimes missing a full letter (אָהרן) doesn't change the meaning.

תפילה כהלכתה פרק טז הערה נג quotes Rav Elyashiv that a regular Ashkenazi can't listen to leining of a חסיד because he will read the word "הוא" as "היא" which changes the meaning, but Steipler held you can be יוצא. All agree you can be yotzei from somebody with Sefardi pronunciation (though not from a Sefardi torah because וועליש is invalid for Ashkenazim).

שו"ת תשובות והנהגות ח"א סימן קנד.

Chasidic pronunciation - Brisker Rav was very makpid and we should be לכתחילה, but Chazon Ish held we are יוצא בדיעבד.

Sefardim who pronounce שם ה' as if it had a פתח is a big problem and shouldn't be a עברית אשכנזי who chooses modern pronunciation needs to be careful about שם ה'.

III. Types of Mistakes.

In a passuk that has Hashem's name. שו"ת ציץ אליעזר חי"ב סימן מ'

just go back to where he made the mistake and continue reading. מעיקר הדין

Out of כבוד שמים go back to beginning of the passuk

Minhag is to finish the passuk (unless it has another שם ה') and then go back and say it again

Said a word twice - even if it changes the meaning we don't correct - הליכות שלמה פרק יב - הערה לד

if he missed a ה"א מפיק ה"א (e.g. בית אישה נדרה) or a שוא נח במקום - אשל אברהם מבוטשארש מהדו"ת שוא נח no need to correct

הליכות שלמה פרק יב סעיף כד. מלעיל ומלרע קריאת שמע in ואהבת

IV. גוערין בו.

What does גוערין בו mean? שו"ת תשובות והנהגות ח"א סימן קמז - if he hasn't continued reading you should correct him, but once he has moved on let it go.

Responsibilities of בעל קורא.

משנה ברורה קמב:י בעל קורא is responsible to prepare and know the leining well and read in a way that he doesn't swallow any words (all words are clear).

שער אפרים שער ג' סעיף א-ג - דקדוק don't go overboard with.

If nobody prepared. שו"ע סעיף ב' says you still read with a beracha.

משנה ברורה ס"ק ז-ח says that if he will definitely make mistakes that will change the meaning it is best not to read with a beracha, but you can have a guy with a chumash read to him phrase by phrase so he doesn't make such mistakes.

שו"ת אגרו"מ או"ח ח"ג סימן יט - if the בעל קורא reads from a chumash and then quickly looks in the torah it may be considered that he is reading from a chumash see שו"ת משנה הלכות ח"ז סימן יט who argues at length.

שו"ת תשובות והנהגות ח"א סימן קמו takes a compromise approach and is only concerned if the guy doesn't actually look in the torah for every single word so you can only allow this with a ירא שמים.

הליכות שלמה יב:ח is completely lenient.

What about using a plastic piece that has all the vowels and trop?

הליכות שלמה פרק יב הערה לב - best not to use it unless major שעת הדחק

בעל קורא שטעה

אריה ליבוביץ

best not because people will think trop is written in torah. If a bal korei doesn't know nekudos you can use it unless it covers actual letters (but still very hard to change a minhag)

שו"ע - just stick with the contingency plans of the שו"ע!

1 - טור אורח חיים הלכות קריאת ספר תורה סימן קמב

כתב בעל המנהיג אם טעה הקורא או החזן המקרא אותו טוב שלא להגיה עליו על שגגותיו ברבים שלא להלבין פניו דאף על פי שטעה בה יצא ידי קריאה דאיתא במדרש שאם קרא לאהרן הרן יצא והרמב"ם ז"ל כתב קרא וטעה אפ"ל בדקדוק אות אחת מחזירין אותו עד שיקראנה בדקדוק:

2 - בית יוסף אורח חיים סימן קמב

א כתב בעל המנהיג (עמ' קס) אם טעה הקורא או החזן המקרא אותו טוב שלא להגיה על שגגתו ברבים וכו' דאע"פ שטעה בה יצא ידי קריאה דאיתא במדרש (שה"ש רבה ב ד) שאם קרא לאהרן הרן יצא. התוספות כתבו בריש פרק אין מעמידין (ע"ז כב: ד"ה רגלא) פירוש אע"פ שלא קרא האל"ף: כתב מהר"י נ' חביב ז"ל זה שכתב שאם טעה הקורא אין מחזירין אותו קשה למה שכתב למעלה בשם הרא"ש שאין הציבור יוצאין בקריאת הבלתי יודע ויש לומר כי זה בדיעבד ודברי הרא"ש לכתחלה עוד יש לומר כי זה שכתב בעל המנהיג הוא בטעות שאין בו שינוי ענין ודברי הרא"ש בטעמים שהם פירוש הפסוק ממש:

והרמב"ם כתב בפ"ב מהלכות תפלה (ה"ו) קרא וטעה וכו'. וכתבו הגהות מיימון (אות ד) שנראה להביא ראייה מדגרסינן בירושלמי (מגילה פ"ד ה"א) מנין לתרגום דכתיב (נחמיה ח ח) ויקראו בספר (תורת משה) [בתורת האלהים] וגו' ויקראו בספר זה מקרא מפורש זה תרגום ושום שכל הם הטעמים ויבינו זה המסורת וא"ר יונה אע"ג דאיתמר אין התרגום מעכב טעה מחזירין אותו וכ"ש לדקדוק דילפינן נמי מהאי קרא. וה"ר מנוח (ספר המנוחה שם) הביא ראייה מדאמרין בפרק חלק (סנהדרין צט.). כל האומר כל התורה מן השמים חוץ מדקדוק אחד הרי זה בכלל דבר יי' בזה (במדבר טו לא) וכיון שדקדוק אחד יש לו שורש גדול צריך שלא יניח הנד ולא יניד הנח ולא ירפה החזק ולא יחזיק הרפה ע"כ ולי נראה להביא ראייה מדגרסינן בירושלמי דמגילה (פ"ב ה"ב) אין מדקדקים בטעויותיה ומפרש כגון בין יהודים ליהודיים משמע דדוקא במגילה הקילו אבל בס"ת מדקדקים. ואח"כ מצאתי בהדיא דגרסינן בירושלמי דפרק הקורא את המגילה עומד (ה"ה) טעה בין תיבה לתיבה מחזירין אותו אפילו טעה בין אם לואם: כתב הכל בו (סי' כ יא): קרא וטעה אפילו באות אחת מחזירין אותו עד שיקרא בדקדוק והני מילי הקורא שבירך אבל על החזן אין לחוש אם לא קרא בדקדוק ע"כ. ואין טעם בדבריו דקריאה בציבור כתקנה לא תליא בברכה שהרי בימי חכמי התלמוד שהיה הראשון מברך ראשונה והאחרון ברכה אחרונה היעלה על הדעת שלא היו מקפידים בקריאת האמצעיים. ומיהו אפשר לקיים דבריו בטעות שאין המשמעות משתנה ואפילו בטעות כזה מחזירין לקורא וכן נראה מדברי ארחות חיים (הל' קרה"ת אות יח): כתוב בכתבי מה"ר ישראל (תרה"ד ח"ב) סימן קפ"א ראיתי כמה פעמים לפני רבותי ושאר גדולים שטעו הקוראים בדקדוקי טעמים וגם בפתח וקמץ סגול וצרי אע"פ שגערו בו קצת מכל מקום לא החזיר מהן:

ב וכתב עוד שם ביישוב שיש שם מנין ואין מי שיודע לקרות בתורה כהלכה בדקדוק ובטעמיה נראה דאפילו הכי יקראו בתורה כמו שקורים בציבור בברכה כהלכתה ומפטירין בנביא: כתוב בארחות חיים (שם) מנהג ספרד אחר קריאת התורה בשבת לומר והוא רחום יכפר עון לכפר על שגגת הטעויות במקרא עכ"ל והיום אין זכר למנהג זה:

3 - ב"ח אורח חיים סימן קמב

א כתב בעל המנהיג וכו' והרמב"ם כתב וכו'. ולהרמב"ם צריך לומר דלא קיימא לן כהאי מדרש דלאהרן הרן יצא אלא כדאיתא בירושלמי ומביאו ב"י טעה בין תיבה לתיבה מחזירין אותו אפילו טעה בין אם לואם ונראה מדברי רבינו מדהביא דברי הרמב"ם באחרונה להשיג על בעל המנהיג אלמא דהכי סבירא ליה דהכי כתב גם הרא"ש דאין הכל בקיאין בטעמי קריאה ואין הציבור יוצאין בקריאתו וכו' ומביאו רבינו בסימן הקודם והיינו כהרמב"ם וחולק על בעל המנהיג אבל ב"י בשם מהר"י נ' חביב תירץ ואמר דבעל המנהיג נמי סובר כהרא"ש דלכתחלה צריך לחזור אחר מי שבקי בקריאה אלא דבדיעבד יצא כדאיתא במדרש אי נמי כי זה שכתב בעל המנהיג הוא בטעות שאין בו שינוי ענין ודברי הרא"ש בטעמים שהם פירוש הפסוק ממש עכ"ל והאי שינויא ליתא דבעל המנהיג ודאי בכל טעות קאמר שיצא מדכתב בסתם ולא חילק והכי נהוג כבעל המנהיג דלא כהרמב"ם מיהו דוקא בדיעבד אבל לכתחלה צריך לחזור אחר שליח ציבור הבקי בקריאה וכמו שכתב הרא"ש ופשוט הוא וכן כתב בכתבי מהרא"י בסימן קפ"א ומביאו ב"י:

בעל קורא שטעה

אריה ליבוביץ

4 - תוספות מסכת עבודה זרה דף כב עמוד ב

רגלא בחבריה יעד - בקונטרס גריס רגלא ברי"ש לשון רגיל כמו לא רגל על לשונו (תהלים טו) ור"ת גרס כפירוש הערוך דגלא בדלי"ת לשון שקרן שכן מתרגם (משלי טז) במשפט לא ימעל פיו לא ידגל פומיה וה"ק שקרן בחברו מכיר וכן ההוא דפ' במה אשה (שבת סג.) שני תלמידי חכמים המדגילין זה לזה בהלכה הקב"ה אוהבן שנאמר ודגלו עלי אהבה ומפר"ת המכחישיין זה לזה ואינם עומדים על העיקר אפי' הכי הקב"ה אוהבן ולהכי קאמר והוא דידיעי צורתא דשמעתא ולית להו רבה למגמר מנייהו ובמדרש נמי משמע ודגלו לשון מעילתו דקאמר מנין לקורא בתורה שקרא לאהרן הרן שיוצא פי' שאע"פ שלא יקרא האלף שנאמר ודגלו עלי אהבה אבל רש"י פירש מדגילין לשון דגל שמקהילים קהלות ברבים וקשיא דאם כן מה ראייה צריך פשיטא שנאהבים לפני המקום.

5 - בית יוסף אורח חיים סימן קמא

וכתב הרא"ש (סי' א) שכתורה אין קורא אלא אחד אותו שעומד לקרות בתורה ואין שליח ציבור קורא עמו. ומה שנהגו האידנא ששליח ציבור קורא שלא לבייש את מי שאינו יודע לקרות כדתנן (בכורים פ"ג מ"ז) גבי בכורים בתחלה מי שיוודע לקרות קורא ומי שאינו יודע לקרות מקרינ אותו נמנעו מלהביא מפני הבושה התקינו שיהו מקרינ את הכל ואין הדמיון נראה לי דהתם נמנעו מלהביא בכורים ועברו על מה שכתוב בתורה אבל הכא הבקיאים יקראו והאחרים ימנעו ומחמת הבושה יתנו לב ללמוד הפרשה אלא נראה הטעם לפי שאין הכל בקיאים בטעמי הקריאה ואין הציבור יוצאים בקריאתו והוא בעיניו כיוודע ואם לא יקראוהו אתי לאינצויי עם שליח ציבור לכך התקינו שיקרא שליח ציבור וכו' עד ולא מסתבר שיברך על קריאת שליח ציבור.

6 - רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק יב הלכה ו

אין הקורא בתורה רשאי לקרות בתורה עד שיכלה אמן מפי הציבור, קרא וטעה אפילו בדקדוק אות אחת מחזירין אותו עד שיקראנה בדקדוק, ולא יקראו שנים בתורה אלא האחד לבדו, קרא ונשתתק יעמוד אחר תחתיו ויתחיל ממקום שהתחיל הראשון שנשתתק ומברך בסוף.

7 - שולחן ערוך אורח חיים הלכות קריאת ספר תורה סימן קמב

סעיף א

קרא וטעה, אפילו בדקדוק אות אחת, מחזירין אותו. הגה: וכן דין החזן הקורא; ודוקא בשינוי שמשנתה ע"י זה הענין, אבל אם טעה בנגינת הטעם או בניקוד, אין מחזירין אותו, אבל גוערין בו (ב"י ופסקי מהרא"י סימן קפ"א).

סעיף ב

וישוב שיש שם מנין ואין מי שיוודע לקרות בתורה כהלכתה בדקדוק ובטעמים, אפ"ה יקראו בתורה בברכה, כהלכתה. (ומפטירין בנביא ועיין בסמוך ריש סי' קמ"ג).

8 - ביאור הלכה סימן קמב

אין מחזירין אותו - ובביאור הגר"א מפקפק אפילו במקום שאין הענין משתנה כגון מצרים מצריים וכדומה וכן אם טעה בין אם לואם נמי דעתו דמחזירין וכן פסק הפר"ח דאפילו במקום אהרן קרא הרן [בפתח אלא שחיסר האלף] ובמקום מצרים מצריים דאין הענין משתנה עי"ז נמי חוזר ומסיים מיהו אם לא טעה באותיות אלא בניקודם או בטעמם ואין הענין משתנה בשום דבר עי"ז אין מחזירין אותו רק גוערין בו עי"ש ומסתברא דגם הגר"א מודה לזה. ובדה"ח הפריז על המדה ופסק דאפילו במקום שהענין משתנה מי שנוהג להקל שלא להחזיר אין למחות בידו והביא זה מא"ר ולא מסתברא להקל כ"כ בדבר שמעיקר הדין חוזר בכל גווני כמו שהוכיח הגר"א ודי לנו להקל במה שהקיל הרמ"א:

9 - ביאור הלכה סימן קמב

אבל אם טעה וכו' - פשוט דדוקא בטעות באיזה אות אבל אם חיסר איזה תיבה אפילו לא נשתנה הענין עי"ז כגון כי אני הכבדתי וקרא כי הכבדתי לא יצא וצריך לחזור דלא נזכר בשום מקום בחיסר תיבה שיהא חילוק בין נשתנה הענין או לא:

בעל קורא שטעה

אריה ליבוביץ

10 - משנה ברורה סימן קמב סעיף קטן ב'

(ב) מחזירין אותו - שיקראנה בדקדוק והיינו בין כשהוא עומד עדיין בפסוק זה ובין שכבר גמר הפרשה ואפילו בדרך לאחריה נמי העולה אחריו חוזר לאותו פסוק וקורא ממנו ולהלן עד סוף הפרשה ועוד שלשה פסוקים מפרשה שאחריה:

11 - שער הציון סימן קמב ס"ק ג

(ג) כנ"ל, לרוחא דמילתא שלא יהא מינכר כל כך לעיני הצבור השינויים שעושין, אבל מדינא סגי אם יקרא הפסוק זה ושנים עמו וידלג עד סוף הפרשה, ויתחיל אחר כך להעולה מתחלת הפרשה שהקורא עומד עתה בה, ואפשר עוד, דאפילו פסוק אחד סגי, כיון שקורא אחר כך להעולה זה עוד פרשה:

12- משנה ברורה סימן קמב סעיף קטן ד'

(ד) אבל אם טעה וכו' - וה"ה אם חיסר או הוסיף איזה אות במקום שאין הענין משתנה עי"ז כגון שקרא לאהרן הרן בפתח בלא אל"ף או למצרים מצריים וכדומה ונקט נגינה וניקוד משום דע"פ רוב אין הענין משתנה על ידם ובניקוד נמי אם אירע שהענין נשתנה עי"ז כגון יעשה בפת"ח קרא יעשה בציר"י או להיפוך או בחלב בחט"ף קרא בחלב בציר"י או יושב ישב וכל כיוצא בזה שהענין משתנה בודאי מחזירין אותו גם בניקוד ובספר שלחן עצי שטים הוסיף עוד דה"ה בנגינת הטעמים כשהענין משתנה עי"ז כגון שקרא משרת במקום מפסיק מחזירין אותו (ודלא כמו שאומרים ההמון שאם קרא את השם אין מחזירין בטעה בנגינה):

13 - תפילה כהלכתה פרק טז הערה נג

ודעת הגרי"ש אלישיב שליט"א שהמתפלל נוסח אשכנז לכתחילה לא ישמע קריה"ת בהברה חסידית "מפני שהם אומרים הוא כהיא, וגם אין שומעים תמיד במדויק את שם ה'" אכן בדיעבד יוצאים...
וכן שמעתי שאמר מרן הגרי"י קנייבסקי זצ"ל שבוורשא שמעו גדולי עולם קריה"ת בבתי מדרש של החסידים ויצאו בזה. מאידך מן הקורא במבטא הספרדים יוצאים יד"ח יותר כנימוק הגרי"ש אלישיב שליט"א מפני שלרמב"ם שם אדנות בפתח אמנם אין אשכנזי יוצא יד"ח קריה"ת מספר שבכתב ספרד [כתב וליש] מחמת הש' שלהם, מאידך בכתב חסידי [האריז"ל] אף שהצ' הפוכה אפשר לצאת (כבר נודע שלגר"ח מוולוז'ין זצ"ל היה ס"ת בכתב חסידי)...

14 - שו"ת תשובות והנהגות חלק א' סימן קנד

... וראיתי למרן הגרי"ז ס"ס זצ"ל הגאב"ד דבריסק שדקדק שבקריאת התורה אצלו הבעל קורא יקרא דוקא במבטא שלנו ואל כמו בפולין ואונגריין שחושש אולי ההלכה כמ"ד דכל התורה כולה בלשה"ק נאמרה והיינו לענין קריאת התורה ואם כי במסכת ברכות דף יג. דנו בגמרא אי כל התורה כולה בכל לשון נאמרה או רק בלשה"ק ורש"י מפרש לענין קריאת התורה ובתוס' שם שמירי בקריאה דחיובה מן התורה כגון פרשת זכור ע"ש ובגמרא שם לא נתפרש האיך הלכתא וא"כ אפשר לכאורה להקל דבכל לשון נאמרה ומבטא שונה לא גרע מלשון אחרת ואמנם יתכן דיש להחמיר אף למ"ד דבכל לשון נאמרה בק"ש מ"מ היינו במקום שכולם מדברים כן וכמבואר בבה"ל ר"ס סב לענין ק"ש ע"ש אבל במנין שהציבור קוראין או מדברים במבטא אחר אפשר שלכו"ע צריך כפי המבטא שמדברים באותו מקום. אבל שמעתי עדות נאמנה שאצל רבינו החזו"א זצ"ל קראו במבטא כהנ"ל והניח לו ויצא בכך חובתו ולא עיכב...
אמנם נראה שאין פלוגתא ביניהם ולכתחילה ודאי הציבור חייבין להעמיד בעל קורא כפי המבטא שמדברים אבל בדיעבד אין לחוש ולדעת החזו"א זצ"ל אם עלה לא ירד ואין לביישו כיון שבדיעבד יוצאין וכן ממשמעות הדברים ששמעתי מפי הגאון דבריסק זצ"ל נראה כמ"ש שלענין דיעבד לא החליט שאין יוצאין....
... וכל זה במבטא פלני אבל בספרדים אנו מקפידים מאד שהשם הויה ית"ש לא יאמר הנ' כמו בפתח והיינו שמשמע כאילו שיש ח"ו כמה אלקים ואם רוצה להיות בעל קורא או ש". אצלינו עלינו להזהירו לומר השם בקמץ כפי מבטא שלנו ובלאו הכי לא נניחו להיות ש"ץ אצלינו בשום אופן...

וכ"ז בספרדי שאינו משנה מדרכי אבותיו אבל חדשים מקרוב באו אשכנזים שמשנים המבטא שלהם שהיו רגילים בו בתפלה ומתאימים ל"עברית" שלא התחנכו בו ובאלו וכיוצא בהם ראוי לדרוש מהם בתוקף להתפלל כפי שחונכו במסורת אבותינו ולא ישנו שאת השינוי במבטא יסדו מעיקרא כדי לנתק הבנים ממסורת אבותיהם ואנו לא ניתן להם יד לבצע הדבר. (עוד יש לזהר שהש"ץ יאמר השם וידגיש היטב החולם בד' ורבים נכשלים בזה בעו"ה)

15 - שו"ת ציץ אליעזר חלק יב סימן מ

בעל קורא שטעה

אריה ליבוביץ

(ג) ומה ששאלני כוונת הדברים הכתובים בפ' שערי רחמים על ס' שערי אפרים שער ג' ס"ק י"ח שכתוב בזה"ל: עיין בס' חסד לאלפים סי' רט"ו אות יו"ד שכ' אע"ג דקיי"ל דאסור לקרות חצי פסוק משום דכל פסוק דל"פ = דלא פסקיה = משה ל"פ לי' עכ"ז ש"ץ שטעה בקרה"ת באמצע פ' שמוזכר בו שם ד' יכול לחזור להתחיל הפסוק ואין פקפוק במה שקרא חצי פ' למפרע כיון שמה שחוזר אינו אלא מפני חומר מזכרת שם ד' לבטלה (חיי"א כלל ה' סי' ב') דבר גדול דיבר החכם בזה כי נמצא רבים נכשלים כשטועים לאחרי קריאת שם ד' לבטלה ועפי"ד נראה תיקון נכון עכ"ל.

הנה כוונת הדברים המה פשוטים שהמדובר היכא שקרא חצי פסוק וטעה עם או בסמוך להזכרת השם באופן שצריך לחזור ולקרוא את השם ומשום כבוד השם מזיקים לו לחזור ולקרוא מראשית הפסוק עוד לפני שמסיים הפסוק ועי"כ יוצא שלמפרע, ר"ל, בראשונה קרא רק חצי פסוק בכל זאת לא איכפת לן בזה משום כ"פ דל"פ משה אנו ל"פ, בהיות שמה שחוזר שעי"כ יוצא בכזאת למפרע אינו אלא משום חומר הזכרת שם ד' לבטלה.

אלה המה כוונת הדברים כפי שכתוב בחסל"א וכפי שהועתקו בשערי רחמים, אבל באמת במקור אשר משם לוקחו לא כך כתוב, דכפי שמציינים לוקחו הדברים מהחיי אדם כלל ה' סי' ב', ושם כתוב בזה בזה"ל: נ"ל דמותר לומר חצי פסוק אע"פ שמזכיר את השם, ולכן אם קרא וטעה בנגינה וטעמים מותר לקרות עוד הפעם אע"פ שאינו חוזר כל הפסוק כיון שהוא להשלים הפסוק עכ"ל. ולפי"ז הא הכוונה הפוכה מהנז"ל, והיינו, שהמכוון שבראשונה כבר הספיק לקרוא ולסיים כל הפסוק, ורוצים להחזירו בגלל טעות בנגינה וטעמים מהמקום שטעה והוא בחצי הפסוק, ופוסק החיי"א דמותר להחזירו לקרוא מאותו מקום ואין מזיקים אותו לחזור בגלל כן לתחילת הפסוק ואע"פ שיוצא שבשניה הוא רק חצי פסוק. דהיינו החצי פסוק השני וגם חוזר להזכיר בו את השם, בכל זאת לא יכפת לן כיון שהוא להשלים הפסוק כפי שצריכים לקוראו בנגינה וטעמים.

ולפלא על מחבר הס' שערי רחמים שברצותו להביא מהחיי"א הביא אותו במה שראה כתוב בשמו בס' חסל"א, ולא טרח לעיין בגוף דברי החיי"א שבודאי היה מצוי אצלו מן הסתם ואז היה מביא משמו כפי שכתוב אצלו באמת. למעשה נוהגים דכשיש שם השם מסיים לקרוא הפסוק כולו וחוזר לאחר מיכן לקרותו כולו שנית, אכן אם לאחר מיכן יש בהמשכו עוד שם השם, נראה דאזי יש לנהוג ככתוב בחסל"א, דהיינו להשאיר החצי פסוק שקרא ולחזור לראש לקרוא כל הפסוק מחדש כתיקונו.

16 - הליכות שלמה פרק יב הערה לד

וכן אם כפל התיבה ועי"ז נשתנתה המשמעות א"צ להחזירו (אולם בברכות כגון בחזרת הש"ץ אם נשתנתה המשמעות עי"ז הוי הפסק)

17 - הליכות שלמה פרק יב סעיף כד

בתיבות כמו "ואהבת", אף על פי שהמשמעות משתנית אם אומר מלעיל או מלרע מלשון עתיד ללשון עבר מכל מקום אין צריך לתקן את הקורא אם טעה בכך

18 - שו"ת תשובות והנהגות ח"א סימן קמז

ונראה דהא דאין מחזירין היינו לאחר שהמשיך שצריך לחזור זהו בוש, אבל גם ברמ"א מפורש שגוערין בו בטעות בניקוד והיינו בשעת מעשה לצעוק ולגעור לתקנו ובזה אין חוששין שחייבין לקרוא לכתחילה התורה בנגינת טעמים כהלכתה

19 - משנה ברורה סימן קמב סעיף קטן ו'

(ו) בו - וכתב בתשובת מהר"מ מינץ החזן צריך לחזור מתחלה הסדרא שתהא שגורה בפיו כל הדקדוקים במתגין לעיל ומלרע ימין ושמאל ויקרא במתון ולא במהירות ואולי יבליע שום אות או תיבה והביאו הא"ר:

20 - שער אפרים שער ג' סעיפים א-ג

יש לבחור אדם הגון בעל תורה ומעש"ט ויש לו נעימה וכו' וגם יהיה לו קצת ידיעה בחכמת הדקדוק שלא ירפה החזק ויחזק הרפה יניח הנד ויניד הנח וכו' ויתן לב להבין הסדר שיקרא עפ"י פירוש רש"י או עכ"פ לפי פשוט הדברים ויקרא בקול רם ולא בחטיפה ולא במתינות הרבה משום טורה הציבור וכו' ולא ישמיע קולות גדולות שמבלבל בזה דעת השומעים וכו' ויש קצת קוראים נקדנין שמדקדקים בקריאתם הרבה יותר מהצורך ומרחיבין פה ומאריכין לשון עד

בעל קורא שטעה

אריה ליבוביץ

אשר יצא מאפס והיה לזרא בעיני ההמון וכו' ואין רוח חכמים נוחה מהם וכל המשנה ממה שהציבור רגילין בדיבור או במעשה ידו על התחתונה

21 - משנה ברורה סימן קמב סעיף קטן ז-ח

(ז) יקראו בתורה בברכה - בלי נגון הטעמים ומשמע מכמה אחרונים דאפילו אם אין שם מי שיודע כלל ובודאי יטעו גם בכמה טעיות שהענין משתנה עי"ז אפ"ה התירו להם לקרות ובברכה כדי שלא תתבטל הקריאה לגמרי והפר"ח חולק בזה וכתב דכיון שיטעו בטעיות שמשנתנה הענין כמו שבמקום חלב קורא חלב או מ זכר ל זכר ואין שם יודע שיוכל להחזיר הקורא מטעותו פשיטא שאין מברכין בתורה ואין מפטירין בנביא וע' בפמ"ג שגם הוא מצדד כן ודעתו דיש לקרות בלא ברכה:

(ח) כהלכתה - ואם יש שם מי שיודע עכ"פ לקרות הטעמים מתוך החומש יקרא זה מתוך החומש לפני האיש הקורא בס"ת להורות הדרך בנקודות וטעמים כראוי והקורא מתוך החומש לא יקרא בקול רם רק כדי שיהא נשמע להקורא מתוך הס"ת [לבוש וש"פ]:

22 - שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ג סימן יט

ובדבר הקורא שאינו יודע בע"פ את הטעמים ומניח החומש על השלחן ורואה בחומש כל מלה ומלה ואומר שאח"כ מביט בס"ת וקורא מהס"ת. אין להניחו לעשות כן, כי אין להאמינו לזה והוא בעצמו נמי א"א לו לידע זה שבקל יכול לטעות בזה שיהיה נדמה לו שקורא מהס"ת ובאמת קורא מזכירתו במה שראה בהחומש ויותר טוב לשמוע מבעל קורא השני שקורא מהס"ת ממש אף שאינו יודע את הטעמים, ובלבד שיפסיק הפסוקים כראוי שיהיה ניכר סופי הפסוקים שאסור להפסיק במקום דלא פסקיה משה ואסור לחבר מה שפסקיה משה, וכן טוב להחמיר באתנחתא אם אפשר, וזה יכול איש אחר לעמוד על הבימה ולעיין בחומש ולהגיד לו סופי הפסוקים והאתנחתא, כמו שעושין בכמה מקומות כשליכא בעל קורא טוב, ובזה יהיה שלום בגבולם ושלום על כל ישראל.

ואני מסתפק שאפשר שכל זמן שזוכרים כל בנ"א מראיתם בספר לקרא התיבות כמו שכתובין נחשב כקורא מספר ההוא אף שהוא אחר כדי דבור וממילא איכא חומרא שאם ראה בחומש לא יהני כלל מה שיראה תיכף בהס"ת שלכן אף אם נאמינו שראה בחומש תיכף אחר שראה בחומש אינו מועיל ואם הוא בתכ"ד מסתבר שודאי לא יועיל דהא תכ"ד כדבור דמי לכל התורה כולה. ואיכא קולא מזה שאם ראה בס"ת ומאיזה סבה הוצרך לעצום עיניו שנחשבה קריאתו קריאה מהס"ת ובתכ"ד מסתבר שודאי יכול לקרא, וצ"ע לדינא. והנני ידידו מוקירו, משה פיינשטיין.

23 - שו"ת משנה הלכות חלק ז סימן יט

בעל קורא שאינו יודע הטעמים בע"פ אי מותר לעיין בחומש ולקרות מס"ת מוצש"ק שופטים התשל"ג בנ"י יצו"א.

מחיי חיים יכתב ויחתם לחיים, את מע"כ ידידי וו"ח נו"נ חוב"ט כש"ת הרב הגאון וכו' וכו' מוה"ר מנחם זאב שי"ק שליט"א, אב"ד טאקיי בנ"י יצו"א. אחדשכת"ר בידדות.

בדבר אשר הראה לי באגרות משה א"ה ח"ג סימן י"ט שפסק בבעל קורא שאינו יודע בע"פ את הטעמים ורואה בחומש כל מלה ואח"כ מביט בס"ת וקורא מהס"ת ופסק הגרמ"פ שאין לעשות כן כי אין להאמינו שהוא קורא אח"כ מן הס"ת וגם הוא עצמו נמי א"א לו לידע זה שבקל יכול לטעות שיהי' נדמה לו שקורא מהס"ת ובאמת קורא מזכירתו במה שראה מהחומש ויותר טוב לשמוע מבע"ק השני שקורא מהס"ת ממש אף שאינו יודע את הטעמים ובלבד שיפסיק את הפסוקים כראוי והאתנחתא אם אפשר וזה יכול איש אחר לעמוד על הבימה ולעיין בחומש ולהגיד לו סופי הפסוקים והאתנחתא כמו שעושין בכמה מקומות כשליכא בע"ק טוב ע"כ וכת"ר תמה עליו שלא הביא שום ראיות לדבריו וגם שחלק עלי בפסק זה וגם ראינו אצל צדיקים שנהגו לקרות באופן זה.

ולפענ"ד יפה כיון בזה מעכת"ר והגם דבמה שחולק עלי אין זה השגה עליו דמי יכול לדון עם מי שתקיף ממנו הן בסברא הן בגמ'. אמנם הכא נראה דליכא בזה איסור אב"א סברא עב"א [אב"א] גמ'. אב"א סברא דמ"ש דאין להאמינו ע"ז אתמה דאטו ברשיעי עסקינן דאין להאמינו והרי ע"א נאמן באיסורין אפילו היכא דאיתחזק איסורא אם הוא בידו עיין ריש גיטין בגמרא ברש"י ותוס' ובמאירי שם ובכל הש"ס כולו, ואפשר דמהאי טעמא הוסיף עוד טעם דגם בקל יכול לטעות בזה שיהי' נדמה לו שקורא מהס"ת ובאמת קורא מזכירתו ר"ל דלכן אין להאמין לו ואין זה אלא נתינת טעם לדבריו למה אין להאמין לו. אמנם לפענ"ד לאחר בקשת סליחתו של הגאון שליט"א נמי אינו טענה דודאי מי שהוא בע"ק ורגיל הוא בכך יודע בעצמו ומקפיד ע"ז שיעיין בס"ת והנסיון מעיד שע"פ רוב כשמעיין בהחומש אפילו אינו

בעל קורא שטעה

אריה ליבוביץ

רואה התיבה רק על הטעמים והתיבה קורא מהס"ת וע"פ רוב אף התיבה כולה רואה בס"ת אלא כשאנו זוכר הטעם עליו אז מביט אל החומש וחוזר ורואהו בס"ת וקורא וא"כ לפי הסברה אין בזה שום חשש אלא היתר גמור בלי שום פקפוק.

ואדרבה הקורא ואחר עומד על גבו ומסייע לו מן החומש לפענ"ד גרע טפי שכמה פעמים הקורא סומך על אמירת המסייע ואומר אחריו מה שלא ראו עיניו בס"ת וגם הקהל כששומעין את הקול יסמכו לפעמים על קול המלחש ולא על קול הקורא שיסברו שהוא מן הבע"ק והוא מילתא שכיחא לבע"ק שאינו בקי לסמוך על האומר לו בלחש כי אליו הוא נושא את נפשו וכל חושיו על המשמיע כידוע ומפורסם דמי שסומך על לחישת חבירו הרי זה מרכז את כל חושיו על חבירו ויותר שכיח שיאמר מה ששמע ממנו ולא ראה בס"ת ממי שמעיין בעצמו בחומש ואח"כ מעיין בס"ת כי בידי עצמו הוא.

ואב"א גמרא דהנה בש"ע או"ח סימן קמ"א הביא דלא יקראו שנים בתורה בקול רם אלא ש"צ קורא בקו"ר והעולה קורא בחשאי ובלבד שלא ישמיע לאזניו והם דברי הב"י שכתב כן ע"פ הבנתו בדברי הזוהר הקדוש שכתב דלא ישתמע בי דיבור חד בלחודו ואי הוה צלותא אישתמע לאודניה דבר נש לית מאן דציית ליה לעילא וכו' ומאן דקרי בספרא דאור' חד קארי וס"ל להב"י דאסור להשמיע לאזניו בין המתפלל ובין הקורא בתורה, והקשו עליו דבסימן ק"א פסק הב"י דצריך להשמיע לאזניו ובקריאת התורה פסק דאסור להשמיע לאזניו ונמצא דבריו סותרין והאחרונים רצו לחלק בין קריאת התורה לתפלה ובמאמר מרדכי חלק בין מתפלל מעצמו ובין שומע מאחרים ועיין רמ"א ואחרונים מה שפלפלו בזה.

והנה בש"ע סימן קמ"ב ס"ב הביא שיטת מהרי"א בישוב שיש שם מנין ואין מי שיוודע לקרות בתורה כהלכתה בדקדוק ובטעמים אפ"ה יקראו בתורה בברכה כהלכתה, וכ' הלבוש שם דכשאין מי שבקי לקרות בדקדוק ובטעמים אחד עומד אצל החזן ומקרא לו הטעמים מתוך החומש ע"ש, וצריך להבין למה לא כתב הש"ע עצה זו שיעמוד אחד ויאמר לו בלחש וגם המהרי"א למה לא הביא עצה זו ובפרט שכבר הבאתי בלמדי עם הישיבה מלשון רש"י שבת י"ב ד"ה רא"ש שכתב שמסייע את שבעת הקרואים בנקודות וטעמים בלחש ע"ש, משמע שכן ה' נהוג בזמננו ג"כ. וראיתי בס' מא"מ שהקשה כן ותירץ דהמרא"י לא סלקא דעתיה תיקון זה ודבר זה א"א להולמו ובפרט דבש"ע סימן קמ"ב הביא שיטת בני רומניא שהיו נוהגין שאחד עולה והשני קורא לו מלה במלה והוא אומר אחריו ע"ש מה שתי' ודחה בזה דלא יהיו דברי המחבר סותרים. ולפענ"ד אין כאן קושיא דהני תרי מילי נינהו, דהמהרא"י מיירי כאן (בסימן קמ"ב) בישוב שאין שם מי שיקרא כהלכתו בדקדוק טעמי המקרא כלומר שהם ע"ה שאין אף אחד שבקי בטעמי המקרא כלל ולא בדקדוק התורה וממילא ליכא עצת הלבוש כלל בזה, ועיין בשו"ת באר שבע סימן מ"ז כזה לענין מגילה, ובני רומניא מיירי שיש מי שיוודע טעמי המקרא מחומש עכ"פ אלא שהקורא אינו יודע, ומיושבת ג"כ סתירת המחבר שהקשה המא"מ שם עליו.

ומיהו מה שנוגע לדידן הנה הרבה גדולי אחרונים לא ניחא להו שיהא א' קורא לו בלחש מן החומש וכן נראה לכאורה מדברי השו"ע שלא נתן עצה זו גם בא"ר הקשה עליו כלומר על הלבוש מסימן קמ"ג ס"ג ע"ש, והמשאת בנימין סימן כ"ב כתב שיש למחות במנהג הקורא בלחש והחזיק בדברי ב"י דדברים אלו סברת הלב הם שכתבו האחרונים ולא מצינו דבר בתלמוד שהאחד קורא בקול רם והשני בנחת והאריך שם דספר הזוהר שקול יותר מכל המחברים שאחר חתימת התלמוד ואם יהיו כל המחברים בכף מאזנים א' וספר הזוהר לבדו יעלה בכף שניה מכריע את כולם והרי הוא עדיף מרוב מנין ומרוב בנין וכמ"ש הב"י דאזלין בתר דעת הזוהר נגד שאר מחברים ע"ש. ועיין נזירות שמשון דלמדקדק בדברי הזוהר גם מנהג בני רומנים אסור ולקרוא לחזן בלחש אפשר לישב קצת לדעת הזוהר ועכ"פ יש הרבה מהאחרונים דלא ניחא להו בעצת הלבוש וכנראה דגם הגרמ"פ נמי לא ניחא ליה דאל"כ למה לא כתב שילחשו לו גם הטעמים רק כתב הפסוקים והאתנחתא ודו"ק, אבל שיראה בעצמו בחומש ליכא הני חששות כלל ולגזור בעצמינו שלא יקרא לא ניחא לי וכמ"ש בס"ד.

ועד הנה כתבתי ממה שעלה במצודתי. אמנם לעיקר דינא הנה הדבר מפורש כדברינו באשל אברהם להגה"ק מבוטשאטש א"ח סימן קמ"ב ס"ב וז"ל, מי שיוודע לקרות נראה דגם לגבי קרה"ת אמרינן תוך כדי דיבור כדיבור דמי לגבי מה שאם אין מי וכו' לנכון ולהקרות חיישינן ג"כ מצד מש"כ הזוהר שלא יקראו שנים והמ"ב קבע כן להלכה בהחלט יכול לעין בספר הנדפס עם נקודות וטעמים ולקרות אח"כ מתוך הס"ת הק' והיינו בכל פסקא ופיסקא שבפסוק ואם אין מי שמראה בס"ת הק' על כל תיבה ותיבה א"א מבלי שיצא כמה תיבות מפה הקורא קודם ראותו אותם בס"ת הק' מחמת מהירות מצד טרחא דציבורא ונראה דשייך גם בזה תוך כדי דיבור כדיבור דמי וכיון שמביט תכ"ד בתוך הס"ת הקדושה אין חשש עכ"ל"ק ע"ש. והביאו בס' א"ח החדש (ספינקא ע"ש). הנה מבואר מדברי הא"א ז"ל דכה"ג ליכא שום חשש מטעם הזוהר ובשאר אופנים ללחוש לש"ץ יש חשש אלא שהתנה עכ"פ שיהיה אחד שיראו לו בכל תיבה ותיבה בס"ת או שהוא בעצמו יהי' לו ידית שרגילין להראות בו בס"ת ואחד יראה לו בחומש אז ליכא שום חששא

בעל קורא שטעה

אריה ליבוביץ

כלל אלא שהוא ז"ל הוסיף להקל דגם אם אמרו בע"פ רק שהי' תכ"ד שראה בס"ת נמי יצא וע"ז באמת יש לפקפק אי דינא הכי, אבל בכה"ג שרואה בחומש ואח"כ בס"ת ודאי ליכא שום חששא כלל לכ"ע הגם כי לפענ"ד כבר הארכתני בזה דדין תכ"ד אינו אלא תיקון חז"ל וכמ"ש תוס' אבל אין זה דין של תכ"ד שיש לו המשך או שייכות עם העבר. ופלא באמת על הגרמ"פ שלא ראה כל זה ופסק בסתמא להיפוך אלא שיש לדחוק קצת דכה"ג שיש מי שמראה בס"ת גם הגרמ"פ מודה שיותר ורק באין מי שמראה לו שיש לחוש אז שמא יאמר בע"פ וצ"ע. איברא דנראה הכא תחלתו וסופו הוא בס"ת דכשקורא בס"ת הוא רואה בה התיבה ורק שאינו יודע הטעמים עלי' הוא רואה בחומש אחר הטעם ואח"כ הוא חוזר ורואה בס"ת וא"כ הוא תחלתו וסופו בס"ת.

ומה שנסתפק שם באגרות משה עוד וז"ל, ואני מסתפק שאפשר כל זמן שזוכרים בנ"א מראייתם בספר לקרא התיבות כמו שכתובין נחשב כקורא מספר ההוא אף שהוא אחר כדי דיבור וממילא איכא חומרא שאם ראה בחומש לא יהני כלל מה שיראה תיכף בהס"ת שלכן אף אם נאמינו שראה בתורה תיכף אחר שראה בחומש אינו מועיל ואם הוא תכ"ד מסתבר שודאי לא יועיל דהא תכ"ד כדבור דמי לכל התורה כולה והעלה קולא מזה ע"ש שהעלה בצ"ע לדינא. ולפענ"ד לאחר הסליחה מכת"ר דברים אלו צריכין עיון דאטו בתורה כתיב שלא יסתכל בספר אחר ויקרא בתורה כתיב שהקורא יקרא מן הכתב וכל שהסתכל בכתב הרי זה קורא מתוך הכתב הוא ומה שייטיא דתכ"ד בא לכאן ולדעתו בעל קורא שלוקח החומש בין גברא לגברא ומעיין בו הפרשה הבאה כדרך בע"ק כל זמן שעושין המי שברך הכ"נ דלא יקרא שעדיין זוכר מה שראה בחומש ולא יעבור על שמו"ת מי שיש לו זכרון טוב שיזכור את כל התורה בעברו עליה הכל מזכרונו לא יעבור על התורה קודם הקריאה דברים אלו באמת לפענ"ד כשגגה היוצאין מפי שליט הם, וזה לפענ"ד פשוט וברור מאד.

ומה שכתב עוד שם ויצא מזה צד קולא שאם ראה ס"ת ומאיזה סיבה הוצרך לעצום עיניו שנחשבה קריאתו קריאה מהס"ת ובתכ"ד ודאי יכול לקרוא. הנה לפענ"ד אמת הדבר אבל לאו מטעמיה אלא דכיון דראה בספר תורה הרי הוא מה שצותה התורה וזה הוא דרך הקריאה שכל אחד בשעה שאומר התיבה כבר העינים רואות בתיבה אחרת שכן הוא דרך מי שקורא במהירות אבל גם זה לאו מדין דתכ"ד אלא הוא אופן הקריאה שנהג בה העולם כגלפענ"ד. [שוב מצאתי למהר"י ברונא בשו"ת סי' צ' וז"ל כן הורתי להיות אחד עומד אצל החזן עם חומש ואז הוי כמו ראוי לבילה וכו' גם שמעתי שכן נהגו בכל ארץ צרפת וספרד ובארץ ישראל ע"ש].
ובזה הנני ידידו דושכת"ר המברכו בברכת כוח"ט בספרן של צדיקים גמורים לחיים טובים ארוכים ושלום, ויישר כוחו על שעוררני לעיין בזה, המברכו בלב ונפש.
מנשה הקטן

24 - שו"ת תשובות והנהגות ח"א סימן קמו

אמנם כמדומני שיש לחשוש כשקורא קודם בחומש שעי"ז ממחר לפעמים לקרוא ע"י הסתכלות בחומש בפיו אף לפני העיון בס"ת ואף שראיתי אדמורי"ם מבית הגה"ק מצאנז וצ"ל מקילין בזה מסתברא שהם דקדקו ונהירו לעשות כהלכה אבל לדידן נראה שראוי לחשוש שיטעה כמ"ש וכדאי לקרוא רק מס"ת או לבקש אחר שיאמר בלחש הקריאה כדין והוא יסתכל רק בס"ת

25 - הליכות שלמה פרק יב סעיף ח'

והמסתכל בחומש כל פסוק ואחר כך קוראו מתוך הספר מהני

26 - הליכות שלמה פרק יב הערה לב

אמנם אין להתיר להשתמש בצפוי ניילון שמודפסים עליו פיסוקי הטעמים והאותיות נראין בעדו דבכגון דא אין לשנות מהמקובל ורק בשעת הדחק גדול יש מקום להתיר וגם בזה עדיף טפי שיעשוהו עם חורים כדי שיהיו האותיות נראין להדיא בלא חציצה כלל

27 - שו"ת תשובות והנהגות ח"ג סימן סו

אמנם אפילו נימא שקריאת התורה יסודה בלימוד התורה ואין לפסול כה"ג יש לחשוש שאם נראה כמנוקד וקורא כן יסברו שזהו כתוב בתורה והאמת שאסור לנקד התורה שיש בזה ביאורים בלי שיעור בניקודים אחרים ג"כ וקצרה שכלנו מהבין והקריאה שלנו צריך לידע שקורין כן מפני שכך פשוטו של מקרא ולא שזה אופן הקריאה היחיד וע"כ יש לומר דגם כשקורא לבד כאילו מנוקד אין לעשות כן

בעל קורא שטעה

אריה ליבוביץ

אמנם כשאין דרך אחרת דעתי שתלוי בזה דאם אינו יודע רק נגינות הטעמים לא מעכב עלי ברמ"א קמב:א אבל אם אינו בקי בניקודי ובפסקי הטעמים נראה דעת הגר"א ר"ס קמב שמעכב דילפינן לה מקרא עיש"ה ולכן אם הבעל קורא אינו יודע אפילו להפסיק באתנחתא באמצע אפשר להקל לעשות כן [ומיהו שמעתי שמצוי שהטעמים מסתירים חלק מהאותיות ואינו רואה כל האות וכה"ג א"מ להקל] מיהו למעשה קשה לשנות מדרכי אבותינו וישתדל מאד להשיג בעל קורא ואין עניות לציבור אבל כשאין בעל קורא אחר והוא לא יודע אפילו להפסיק כהוגן יש להתירה וכהנ"ל כנלע"ד.

28 - שו"ת שבט הלוי חלק ח סימן כט

ב"ה, יום ג' אמור תשמ"ט לפ"ק

כבוד ידידינו היקר הרב המפואר כש"ת מוה"ר יצחק פלדמן שליט"א
אחדשה"ט וש"ת.

יקרתו קבלתי ואשר שאל אודות ביה"מ שלכם שאין בעל קורא בשבת וחשבתם עצה שיש להניח פלסטיק על יריעות ס"ת וכותבים עליו הטעמים והנקודות ואותיות ס"ת רואים דרך הפלאסטיק ובשבת בשעת קרה"ת מניחים הפלאסטיק על הס"ת ובדרך זה כ"א שיודע קצת טעמים יכול לקרות בנקל.

ובתשובת הדבר אומר דאעפ"י דמעיקר הדין הדבר נוטה להיתר היות שרואים צורת אותיות הס"ת דרך פלסטיק השקוף, והטעמים והנקודות אינם כתובים על הס"ת עצמו אלא על הפלסטיק, ועיין יו"ד סו"ס רע"ד, ועיין בתשובת שבט הלוי ח"ג סי' קמ"ו דמש"כ שם להחמיר לכתחילה בדין ס"ת המנוקד ע"י חקיקה בקלף שלא בדיו כלל לא שייך כאן כמובן.

מ"מ אין דעתי נוחה להנהיג חדשות לקרא דרך הפסק פלסטיק או זכוכית הגם אם נדון שבמקום שצריך ראי' יהי זה נדון כראי' גמורה ואכ"מ בזה, ואין זה דומה לבעל קורא שאינו יכול לקרות רק דרך משקפים שלו. ואל לנו להתחכם נגד המבואר בשו"ע או"ח סי' קמ"ב ס"ב דישוב שאין מי שיודע לקרות בתורה כהלכתה בדקדוק וטעמים אפ"ה יקראו בתורה כהלכתה, מ"מ יותר טוב שמי שהוא ילחוש לקורא הטעמים מתוך חומש בלחש דאם יודע להבין מתוך הפלסטיק ק"ו שיבין מתוך החומש. והרני דו"ש בברכה מרובה, מצפה לרחמי ה'